

Decizia nr. 540 din 04.10.2022
privind somarea SOCIETĂȚII ROMÂNE DE TELEVIZIUNE
București, Calea Dorobanților nr. 191, sector 1, CUI 8468440
Fax: 021/319.92.15

- pentru postul TVR 1/TVR 1 HD

Întrunit în ședință publică în ziua de 4 octombrie 2022, Consiliul Național al Audiovizualului a analizat raportul întocmit de Direcția Monitorizare, în baza sesizării nr. 10174/03.10.2022 formulate de un membru C.N.A., cu privire la ediția emisiunii "Adevăruri despre trecut", difuzată în data de 07.06.2022, de postul TVR 1.

Postul public de televiziune TVR 1 aparține SOCIETĂȚII ROMÂNE DE TELEVIZIUNE (licența audiovizuală nr. S-TV 29.3/30.01.2001 eliberată la 29.11.2018 și decizia de autorizare nr. 1267.0-3/15.03.2007 eliberată la 29.11.2018).

Vizionând înregistrări și analizând raportul de monitorizare, membrii Consiliului au constatat că radiodifuzorul SOCIETATEA ROMÂNĂ DE TELEVIZIUNE a încălcat prevederile art. 64 alin. (1) lit. a) și b) din Decizia 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora în virtutea dreptului fundamental al publicului la informare, furnizorii de servicii media audiovizuale trebuie să respecte următoarele principii:

a) asigurarea unei distincții clare între fapte și opinii;
b) informarea cu privire la un subiect, fapt sau eveniment să fie corectă, verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.

În fapt, potrivit raportului de monitorizare, în data de 07.06.2022, în intervalul 22:58-23:46, postul TVR1 a difuzat un episod din seria de documentare "Adevăruri despre trecut", iar după un generic cu titrările: CIUBUC, BIȘNIȚĂ/ FIȚELE EPOCII DE AUR/ FOAME, FRIG, COZI, a fost difuzat episodul intitulat FEMEI ÎN SECURITATE/ RAPORT ASUPRA BANALITĂȚII RĂULUI.

Acest episod a avut ca temă momentul intrării femeilor în securitatea comunistă, în anul 1980, materialul prezentat cuprinzând declarațiile telefonice sau înregistrate a trei femei, sub anonim, care au lucrat în departamentul securității în ultimii ani ai regimului comunist.

Redăm sinteza constatărilor din raportul de monitorizare:

Sinteza constatării

Postul de televiziune **TVR1** a difuzat în data de **07.06.2022**, în intervalul **22:58-23:46**, un episod din seria de documentare **ADEVĂRURI DESPRE TRECUT**.

A fost difuzat episodul intitulat **FEMEI ÎN SECURITATE/ RAPORT ASUPRA BANALITĂȚII RĂULUI**, din seria de documentare **ADEVĂRURI DESPRE TRECUT**, care a avut ca temă momentul intrării femeilor în Securitatea Comunistă, în anul 1980. Materialul prezentat a cuprins declarațiile telefonice sau înregistrate a trei femei, sub anonim, care au lucrat în Departamentul Securității în ultimii ani ai regimului comunist.

- Cele trei femei au explicat motivele care le-a determinat să urmeze școala de ofițeri de securitate în anii '80.

(03.11-23.mp4) Fost locotenent în serviciul de contraspionaj Departamentul Securității Statului: *Accesul la o asemenea structură era interesant din prisma și a literaturii pe care o citisem, și a*

<p><i>tradiției de familie în sensul că provin dintr-o familie de militari și se ținea cumva la continuitate și sigur că e vorba și de interesul personal în dorința de a face parte, nu, din această structură. Reprezenta ceva.</i></p>
<p>(13.11-23.mp4) Fost locotenent în serviciul operativ dintr-o unitate teritorială Departamentul Securității Statului: <i>Din liceu eram pasionată de uniforma militară. Îmi spuneam că o să mă fac ofițer. Nu eram foarte convinsă dar aveam o colegă cu care împărtășeam admirația pentru haina militară și atunci am zis hai, ne ducem amândouă, ne facem ofițeri.</i></p>
<p>(18.10-23.mp4) Fost locotenent în serviciul operativ dintr-o unitate teritorială Departamentul Securității Statului: <i>Cum v-am spus mai înainte, tata era militar, vorbea deseori de secretare la Miliție, la Securitate, nici nu vroiam să aud. Când auzeam cuvântul "Securitate", spuneam: tata eu nu mă duc nici la Miliție, nicidecum la Securitate pentru că știi foarte bine ce se vorbește, nu, nu vreau să aud despre asta. El, bietul de el tot încerca așa să-mi sugereze că și acolo sunt oameni deosebiți, că sunt femei puține și femeile sunt respectate și, din nou cu ghilimele de rigoare, răsfățate de colegii lor, sunt atât de puține. Nu, n-am vrut și pentru că-mi asumam și eu o părere general valabilă despre ce însemna Securitatea. În 1983 am ajuns cu toată împotrivirea mea să fiu încadrată la Inspectoratul Ministerului de Interne, cum îi spunea atunci, la Securitate.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Femeile au relatat că activitatea lor consta în strângerea de informații în vederea cu predilecție a prevenției unor fapte care contraveneau Codului penal al regimului comunist. Ex.:
<p>(05.09-23.mp4) Fost locotenent în serviciul de contraspionaj Departamentul Securității Statului: <i>Înființată în principal era de cunoaștere a amenințărilor, chiar așa, care se pot identifica împotriva intereselor pe care le avea România în acel moment. De politică internă, de politică externă, și se acționa extrem de mult pe latura preventivă. Nu se urmărea surprinderea în flagrant ci dimpotrivă, prevenția era foarte important.(...) Cu ajutorul oamenilor, desigur. Oameni de bună credință cu care colaborai la un moment dat, fără să forțezi nota, deci nu obliga nimeni pe nimeni, da, dar conta foarte mult discursul tău de a convinge.</i></p>
<p>(15.23-23.mp4) Fost locotenent în serviciul operativ dintr-o unitate teritorială Departamentul Securității Statului: <i>Am fost repartizată într-un județ din centrul țării. Principala activitate pe care o aveam eu era culegerea de date și informații din domeniile de interes. Informații interne, adică atunci erau pe domenii: naționaliști iredentiști, extremiști, artă, cultură, învățământ, presă. Obligația noastră era de a căuta date și informații ce priveau de pericol sau abateri de la lege. Care puteau să aducă prejudicii unor interese și politice, și de stat sau obștești. (...)aveam șansa să inițiem niște măsuri preventive. Care se chemau așa: influențare pozitivă. Deci era o activitate prin care încercam să readucem la normal persoanele care aveau unele idei și concepții de natură de a-i antrena acte antisociale. Sau de natură de a aduce prejudicii intereselor statului. Ne raportam la acele dispoziții interne de muncă și la Codul penal care reglementa în special infracțiunile contra securității statului.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Cele trei interviewate au relatat ce fel de oameni lucrau în Securitatea anilor '80. Ex. :
<p>(18.10-23.mp4) Fost locotenent în serviciul operativ dintr-o unitate teritorială Departamentul Securității Statului: <i>(...)Mă așteptam să găsesc oameni încrâncenați, oameni răi care să fie cât se poate de distanți unul față de celălalt, și spre marea mea surpriză am găsit acolo un colectiv, niște oameni absolut minunați cu grijă, cu probleme, cu copii mici de îngrijit, cu părinți bătrâni de îngrijit, care se confruntau și ei cu lipsuri, credeți-mă. Când prinzi la Alimentara din colț 200 grame de salam și să faci pentru masa de duminică o porție de sarmale cu salam măcinat, era un adevărat festin. Și eu am făcut asta, în ciuda faptului ca da, am lucrat la Securitate.</i></p>
<p>(20.36-23.mp4) Fost locotenent în serviciul operativ dintr-o unitate teritorială Departamentul Securității Statului: <i>Surpriza pentru mine a fost foarte mare când am văzut că nu sunt securiștii ăia despre care vorbea toată lumea, care nu știu nici să scrie, nici să citească, dar sunt niște oameni duri, niște oameni care, dacă ajungi la Securitate, riști să ieși de acolo șifonat, ca să zic așa. Majoritatea erau absolvenți de studii superioare, aveau o calificare, erau oameni instruiți, erau niște oameni care la fel ca mine au jurat credință patriei și poporului român până la urmă, nu regimului politic.</i></p>
<p>(21.09-23.mp4) Fost locotenent în serviciul de contraspionaj Departamentul Securității Statului: <i>Nu există în această profesie etică. Este etic doar ceea ce la momentul nostru considerăm că apărăm, protejăm, nu ceva de genul "scopul scuză mijloacele". Nicidecum. Dar ca orice muncă, munca de informații este o muncă cu oamenii. Cea mai importantă sursă de informații rămâne omul. (...) Deci relațiile erau obligatoriu bune. Deci nu existau relații pe șantaj, sau cel puțin în ceea ce mă privește. (...). Omul respectiv putea să-ți spună: știți, nu sunt interesat de această</i></p>

colaborare, nu doresc, și atunci nu poți face nimic împotriva voinței lui. Unii doresc să se disculpe, doresc să arate că nu au făcut-o decât pentru că au fost forțați, altfel n-o făceau. Există și această posibilitate, nu exclud. Dar nu era o regulă de muncă. (...)

- Pe ecran au fost prezentate câteva texte cu informații privind activitatea represivă a securității ceaușiste. Ex.:

(23.38-23.mp4) *Germina Nagât-cercetător CNSAS: Aduși sub diverse pretexte la miliție sau într-un birou și spunându-le activități din viața lor, lecturi, ascultarea radiourilor străine, toate fiind incriminate. Sunt factori de presiune și șantaj. Ce e mai cumplit este că ești șantajat nu doar prin urmările pe care le-ar putea avea situația asupra ta. Foarte des ești șantajat ce ceea ce li se poate întâmpla celor din familia ta: copiilor, soției, soțului.*

(23.50-23.mp4) *Potrivit unor documente CNSAS, descoperite recent, sute și mii de români au protestat față de penuria, umilințele și constrângerile pe care erau nevoiți să le îndure în anii '80. Replica a însemnat ani de închisoare, presiuni asupra familiilor și, în unele cazuri, chiar moartea. În cele mai multe cazuri, represiunea politică apărea în registrele oficiale sub forma unor infracțiuni de drept comun.*

- Ulterior acestor fragmente afișate, în comentariul din off se pune întrebarea:

(23.55-23.mp4) *Comentariu din off: Istoria recentă consemnează adesea comportamente brutale ale unor ofițeri de Securitate. O întrebare însă persistă: cât de generalizat era acest comportament în anii 80? În ce măsură existau dispoziții clare de încurajare a acestor abuzuri sau era vorba doar de incidente izolate?*

(24.15-23.mp4) *La aceste întrebări una dintre femei declară că nu-și amintesc ca nici măcar un coleg să fi tras o palm, și că se zvonea că avem beciuri, nici vorbă de așa ceva. Eu nu-mi amintesc o dată... o dată să se fi discutat sau careva dintre colegii mei să-și fi permis să tragă vreo palmă cuiva. O palmă, nu altceva. Eu nu-mi amintesc. Nu au fost situații de genul ăsta. Și nu cred... nu cred... Se zvonea că aveam beciurile nu știu care... Nici poveste de așa ceva. Noi aveam atribuții de prevenire.*

- Au fost prezentate declarații ale lui Ion Iliescu cu prilejul unor diferite evenimente vorbind despre necesitatea instaurării unui sistem de securitate pe continent sau despre partid și comunism. (37.17-23.mp4)

Documentarul a fost ilustrat cu imagini statice sau filmate în perioada comunismului (imagini de la întâlniri cu caracter politic, din fabrici, de la pregătirea militară, din unități de învățământ, de la defilări și vizite ale familiei Ceaușescu).

De asemenea, a fost afișat pe ecran textul de lege în legătură cu atribuțiile cu privire la organele de securitate. De exemplu, au fost prezentate cartea "Securitatea" cu paginile în care erau definite "Particularități ale muncii cu rețeaua feminină", mai exact a fost evidențiat textul despre recrutarea informatoarelor femei și pagini ale unor documente și înscrisuri din perioada respectivă.

Pe genericul de final al emisiunii s-a menționat că: *S-au folosit imagini din Fonoteca online a comunismului românesc; <http://fonoteca.ilccmar.ro/>.*

Cu privire la noul episod "**Femei în securitate. Raport asupra banalității răului**" al emisiunii "**Adevăruri despre trecut**", realizatoarea Raluca Bibiri a făcut următoarele precizări: *„Este un raport asupra banalității răului, iar istoria celor două femei locotenent și a uneia subofițer din cadrul Departamentului Securității Statului descrie situația multor gradați care nu se recunosc în profilul stereotip al securistului lipsit de scrupule, abuziv, ale cărui acțiuni puneau în pericol viețile unor oameni nevinovați. Rămâne ca fiecare dintre noi să evalueze în ce măsură simpla apartenență la un sistem, precum cel al securității comuniste, constituie sau nu o formă de complicitate la rău”* (conform http://www.tvr.ro/femei-in-securitate-raport-asupra-banalitatii-raului-la-adevaruri-despre-trecut_36678.html#view).

Vizionând înregistrări și analizând raportul de monitorizare având ca obiect emisiunea "Adevăruri despre trecut" din 07.06.2002, în cadrul căreia a fost transmis episodul intitulat "FEMEI ÎN SECURITATE/ RAPORT ASUPRA BANALITĂȚII RĂULUI", membrii Consiliului au constatat că radiodifuzorul a încălcat dispozițiile art. 64 alin. (1) lit. a) și b) din Codul audiovizualului, potrivit cărora, în virtutea dreptului fundamental al publicului la informare, furnizorii de servicii media audiovizuale trebuie să asigure o distincție clară între fapte și opinii, iar informarea cu privire la un subiect, fapt sau eveniment să fie corectă, verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.

În concret, acest episod a avut ca temă momentul intrării femeilor în securitatea comunistă, în anul 1980, materialul prezentat cuprinzând declarațiile telefonice sau înregistrate a trei femei, sub anonim, care au lucrat în departamentul securității în ultimii ani ai regimului comunist.

În esență, Consiliul a constatat că, în cadrul acestui episod, în contextul prezentării declarațiilor acelor persoane, nu a fost asigurată o informare echilibrată, imparțială, printr-o distincție clară între fapte și opinii, așa cum dispun normele legale invocate.

Astfel, Consiliul a reținut că din declarațiile celor trei femei, care au lucrat, în anii 1980 în securitate, reieșea indubitabil că acestea erau favorabile metodelor și mediului de operare a securității, acestea generalizând că se proceda numai legal, ca și cum securitatea ar fi fost o unitate de elită, acționând în scopuri înalte, iar personalul din securitate era cult, onest, obiectiv etc.

”Înființată în principal era de cunoaștere a amenințărilor, chiar așa, care se pot identifica împotriva intereselor pe care le avea România în acel moment. De politică internă, de politică externă, și se acționa extrem de mult pe latura preventivă. Nu se urmărea surprinderea în flagrant ci dimpotrivă, prevenția era foarte important.(...)Obligația noastră era de a căuta date și informații ce priveau de pericol sau abateri de la lege. Care puteau să aducă prejudicii unor interese și politice, și de stat sau obștești. (...)aveam șansa să inițiem niște măsuri preventive. Care se chemau așa: influențare pozitivă

Mă așteptam să găsesc oameni încrâncenați, oameni răi care să fie cât se poate de distanți unul față de celălalt, și spre marea mea surpriză am găsit acolo un colectiv, niște oameni absolut minunați... Surpriza pentru mine a fost foarte mare când am văzut că nu sunt securiștii ăia despre care vorbea toată lumea, care nu știu nici să scrie, nici să citească, dar sunt niște oameni duri, niște oameni care, dacă ajungi la Securitate, riști să ieși de acolo șifonat, ca să zic așa. Majoritatea erau absolvenți de studii superioare, aveau o calificare, erau oameni instruiți, erau niște oameni care la fel ca mine au jurat credință patriei și poporului român până la urmă, nu regimului politic. (...)

Nu-și amintesc ca nici măcar un coleg să fi tras o palmă, și că se zvonea că avem beciuri, nici vorbă de așa ceva. Eu nu-mi amintesc o dată... o dată să se fi discutat sau careva dintre colegii mei să-și fi permis să tragă vreo palmă cuiva. O palmă, nu altceva. Eu nu-mi amintesc. Nu au fost situații de genul ăsta. Și nu cred... nu cred... Se zvonea că aveam beciurile nu știu care... Nici poveste de așa ceva. Noi aveam atribuții de prevenire.”

În consecință, față asemenea afirmații, precum și din întregul conținut al episodului analizat, în care au fost prezentate declarațiile celor trei femei care au activat în securitate, membrii Consiliului au concluzionat că, pe de o parte, nu a fost făcută o distincție clară între fapte și opinii, în condițiile în care nu rezulta că acestea ar reprezenta doar opiniile lor, ci publicului fiindu-i indusă ca o stare de fapt generală și certă că securitatea, în integralitatea sa, acționa legal, pe bază de ordine și de dispoziții conforme. Or, este de notorietate că opinia publică, într-o țară cu regim opresiv, cu poliție politică, cum era în România, percepea securitatea, în general, ca fiind represivă, abuzivă, șantajând, intimidând, încălcând drepturile fundamentale ale omului, acționând brutal, chiar prin moartea unor oponenți ai regimului (cum a fost, de exemplu, cazul Ursu).

Pe de altă parte, în scopul unei corecte informări a publicului, Consiliul consideră că ar fi trebuit să existe o contrapondere, o analiză a ceea ce au spus acele persoane, specialiști care să spună cum s-au întâmplat acele lucruri, având în vedere că acestea generalizau ca tehnică de prezentare a activității securității ca fiind una legală, de prevenție și de apărare a intereselor și siguranței statale, din epoca respectivă. Numai că, în cadrul episodului, intervențiile prin voce off ale radiodifuzorului în legătură cu tema prezentată au fost minime, lipsind un punct de vedere al unor specialiști care să fi comentat realitatea securității și să fi transmis publicului fapte istorice, care pot fi în bună măsură verificate, cercetate. Prin urmare, în atare situație și față de toate aceste aspecte reținute, Consiliul a constatat că, în cadrul episodului analizat, nu a fost făcută o contextualizare, ceea ce a condus la un vădit dezechilibru din punctul de vedere al informării corecte și complete a publicului în legătură cu acest subiect.

De aceea, concluzia unanimă a Consiliului a fost că publicul nu a beneficiat de informații obiective, oneste, complete, bazată pe date certe, verificate și pe alte opiniiile unor specialiști, nu doar pe declarațiile a trei femei, care au făcut parte asumată din acel sistem, fiind unele vădit pro causa securității, iar în calitate de garant al interesului public, Consiliul consideră că informarea corectă a publicului este o condiție esențială în desfășurarea oricărui program audiovizual, date fiind importanța și impactul major pe care le are televiziunea în rolul său de a informa publicul, iar radiodifuzorii au obligația de a prezenta în mod imparțial și echilibrat faptele și evenimentele aduse în atenția telespectatorilor.

Pentru aceste considerente, ținând cont de criteriile de individualizare a sancțiunii prevăzute la art. 90 alin. (4) din Legea audiovizualului, membrii Consiliului au propus sancționarea radiodifuzorului cu somație publică.

Supusă la vot, sancțiunea a fost adoptată cu respectarea condițiilor de legalitate prevăzute de art. 15 din Legea audiovizualului.

În temeiul art. 91 alin. (1) și alin. (2) din Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare,

Consiliul Național al Audiovizualului adoptă următoarea

DECIZIE:

Art. 1: Radiodifuzorul SOCIETATEA ROMÂNĂ DE TELEVIZIUNE (licența audiovizuală nr. S-TV 29.3/30.01.2001 eliberată la 29.11.2018 și decizia de autorizare nr. 1267.0-3/15.03.2007 eliberată la 29.11.2018 pentru postul de televiziune TVR 1/TVR 1 HD) **se sancționează cu somație publică de intrare în legalitate** pentru încălcarea prevederilor art. 64 alin. (1) lit. a) și b) din Decizia 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 2: În conformitate cu prevederile art. 93 alin. (3) din Legea audiovizualului, prezenta decizie poate fi atacată direct la secția de contencios administrativ a curții de apel, fără a fi necesară formularea unei plângeri prealabile, în termen de 15 zile de la comunicare.

Art. 3: Potrivit dispozițiilor art. 93¹ alin. (1) și (2) din Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare, radiodifuzorul are obligația de a transmite pe post, în următoarele 24 de ore de la comunicare, sonor și vizual, de cel puțin 3 ori, în intervalul orar 18.00-22.00, din care o dată în principala emisiune de știri, următorul text:

“Consiliul Național al Audiovizualului a sancționat cu somație publică postul de televiziune TVR 1, deoarece în cadrul episodului “Femei în securitate” difuzat în 7 iunie 2022, în contextul prezentării declarațiilor a trei persoane care au lucrat în securitate, în anii 1980, nu a fost asigurată o informare echilibrată, imparțială, printr-o distincție clară între fapte și opinii, așa cum dispun prevederile art. 64 din Codul audiovizualului.”

Vă atragem atenția că textul nu poate fi difuzat în calupuri de publicitate.

VICEPREȘEDINTE,

NICOLAIE BĂLAȘA SORESCU

Întocmit,
Serviciul juridic,
reglementări și relații europene
Șef serviciu, Dumitru Ciobanu